O DATĂ COMEMORATIVĂ NECESARĂ ŞI UTILĂ:

ZECE ANI DELA MOARTEA LUI CONSTANTIN PAPANACE

Ionel ZEANA

La 7 Aprilie a.c. s'au împlinit 10 ani dela moartea lui Constantin Papanace, personalitate marcantă nu numai în cadrul Mişcării Legionare, dar şi în cadrul ramurei macedo-române, ale cărei aspiraţii şi interese le-a apărat consecvent cu fermitate şi curaj până când a închis definitiv ochii. Cu acest prilej, socotim că ar fi o condamnabilă neglijenţă şi ingratitudine din partea celor care l-au cunoscut, să nu evoce cu pietate şi recunoştinţă această luminoasă figură a Românilor macedoneni din munţii Pindului, care, în ciuda vitregelor condiţii istorice, s'a afirmat nu numai ca o personalitate politică legionară, dar şi ca gânditor, publicist, scriitor şi cărturar de înaltă ţinută morală şi intelectuală.

Născut la 15 Septembrie 1904 la Veria, străvechiul oraş macedonean aflat atunci sub ocupaţia turcească, Constantin Papanace a respirat încă de copil atmosfera familială de mare puritate şi austeritate morală, precum şi de fervent patriotism românesc. Bunicul său, preotul stavrofor Atanasie Papanace, părăsind biserica grecească în care slujise până atunci şi promovând cu curaj oficierea slujbei în limba strămoşească, a căzut victimă, printre primele jertfe, pe altarul românismului, fiind împuşcat în plină stradă la Veria, în 1906, în timp ce mergea la biserica românească, de către o bandă de antarţi greci, care prin violenţă şi teroare, căuta să înnăbuşe mişcarea de redeşteptare naţională a Românilor macedoneni începută încă din pragul celei de-a doua jumătăţi a secolului trecut.

După absolvirea Şcolii Comerciale Române din Salonic, în 1925, Constantin Papanace soseşte singur în România (familia se va repatria mai târziu colonizându-se în Cadrilater), înscriindu-se la Academia Comercială din Bucureşti, pe care o absolvă cu succes, fiind unul din fruntaşii generaţiei sale. Ca funcţionar public la diferite bănci şi ca administrator financiar în Capitală şi la Călăraşi, a fost în mod deosebit apreciat de superiorii săi, printre care şi marele economist Virgil Madgearu, pentru competenţa, cinstea şi corectitudinea lui exemplare.

În 1930, împreună cu un grup de studenţi aromâni fruntaşi: Iancu Caranica-Nicadorul, Sterie Ficata, Grigore Pihu, Gheorghe Ghiţea, Sterie Duliu, Mamali, ş.a. fiind arestat în urma unei manifestaţii studenţeşti, a făcut cunoştinţă în duba poliţiei cu Corneliu Zelea Codreanu, şeful Mişcării Legionare. Din acel moment întregul grup a devenit legionar până la moarte, cu convingerea nestrămutată că în perioada postbelică de iremediabilă corupţie politicianistă numai Căpitanul şi Mişcarea Legioanră reprezintă singura cale de renaştere naţională şi singura şansă de salvare a tuturor Românilor din afara graniţelor României Mari şi, în special, a celei mai îndepărtate şi mai oropsite ramuri a neamului românesc: Aromânii din Peninsula Balcanică.

Împreună cu prietenul său cel mai bun, sclipitorul şi dinamicul Iancu Caranica-Nicadorul, a scos în 1931 ziarul *"Buciumul"*, apoi *"Armatolii"* (1932-33) în care apăra interesele vitale ale coloniştilor macedo-români din Cadrilater şi ale Românilor macedoneni din statele balcanice supuşi unor măsuri de persecuţie şi de desnaţionalizare forţată.

Ales deputat de Caliacra în 1937, pe listele partidului *"Totul pentru Ţară"* a deţinut, în vara fierbinte a lui 1938, funcţia de şef al Comandamentului legionar din prigoană, până la evadarea prof. Vasile Cristescu, căruia i-a predat-o în toamna aceluiaşi an. După asasinarea lui Vasile Cristescu, pentru a scăpa de furia sângeroasei prigoane dezlănţuite de dictatura sceleratului rege Carol II şi a estropiatului Armand Călinescu, s'a refugiat în Martie 19 în Germania până în Septembrie 1940, când, în scurta guvernare antonesciano-legionară, a deţinut postul de subsecretar de stat la ministerul de finanţe, pe care l-a condus efectiv, ministru fiind un liberal georgist (Alexeanu) impus de Ică Antonescu. După tristele evenimente din 21-23 Ianuarie 1941, s'a refugiat din nou în Germania unde i-a fost dat să guste şi din amărăciunea lagărelor naziste dela Dachau şi Buchenwald, unde a resimţit şi durerea pierderii fratelui său mai mic, Gheorghe Papanace, omorît în timpul unui bombardament al aviaţiei anglo-americane, la 24 August 1944. După căderea Vienei, s'a refugiat în Italia, stabilindu-se în localitatea Salo de pe malul lacului Di Garda.

Atât în primul, cât, mai ales în cel de-al doilea exil politic, Constantin Papanace a desfăşurat o vastă activitate practică şi publicistică, dedicată atât Mişcării Legionare cât şi problemei macedo-române. Aflându-se în lagărul nazist, a înaintat autorităţilor germane un amplu memoriu asupra situaţiei Aromânilor din Peninsula Balcanică. Ca refugiat politic în Italia, a desfăşurat o amplă şi neobosită activitate publicistică, colaborând la prestigiosul ziar *"Corriere della Sera"*, precum şi la altele din Roma, Milano, Brescia etc., informând prin articole, memorii, broşuri, conferinţe şi rapoarte susţinute la diferite congrese şi reuniuni internaţionale, forurile politice occidentale şi chiar Secretariatul general al O.N.U. (U Tant), asupra situaţiei dramatice a elementului românesc din Macedonia, în special a celui din Macedonia grecească, din Tesalia şi Epir, unde locuieşte grosul acestei populaţii româneşti autohtone. Intervenţia lui fermă şi curajoasă, în Aprilie şi Mai 1951, s'a soldat cu trimiterea unei Comisii din partea O.N.U. în Grecia, pentru verificarea situaţiei semnalate. Acest gest a iritat atât de mult cercurile politice şoviniste din Atena, încât guvernul grec a cerut guvernului italian, pur şi simplu, extrădarea lui Constatin Papanace, acuzându-l fantasmagoric de instigaţii şi de crime de război împotriva statului elen. Din fericire şi spre cinstea sa, guvernul italian nu a satisfăcut cererea absurdă a guvernului elen.

Cu riscurile expulzării sale din Italia, Constantin Papanace a iniţiat publicarea, în două volume succesive a *"Noului Album Macedo-Român"*, sub auspiciile Institutului Român din Freiburg, Germania, lucrare impozantă la care a obţinut colaborarea unor nume prestigioase de savanţi şi de oameni politici români şi străini. Pentru menţinerea conştiinţei treze a Românilor din statele balcanice, a întreţinut contacte strânse, prin curieri şi prin corespondenţă asiduă, cu numeroşi Aromâni de acolo şi din lumea întreagă, pentru care în 1952 a publicat *"Mica Antologie Aromânească"*, pe fondul celei a lui Tache Papahagi, cu un amplu studiu introductiv, istoric şi lingvistic, şi cu o prefaţă în dialectul aromân.

În *"Noul Album Macedo-Român"*, Constantin Papanace a publicat două studii importante: *"Fermentul Aromân"*, în vol.I şi *"Geneza şi evoluţia conştiinţei naţionale la Macedo-Români"*, în vol.II, în anul 1965, cu ocazia centenarului primei şcoli româneşti înfiinţate în Macedonia sub Turcii păgâni şi imperialişti care s'au dovedit a fi mult mai toleranţi decât toate statele balcanice aşa-zise creştine şi democrate, care calcă în picioare, cu neruşinat cinism, cele mai elementare drepturi ale omului şi ale minorităţilor etnice.

Arhiva lăsată de Constantin Papanace conţine numeroase alte studii şi lucrări în manuscris sau dactilografiate, consacrate problemei macedo-române, dintre care menţionăm în treacăt: *"Reflexii asupra destinului istoric şi politic al Aromânilor"*, *"L'origine et la conscience nationale des Aroumains (La tereure grecque en Macédoine) (1955)*, *"Pro Balcanica" (Considèrations sur l'union balkanique et la solution des problèmes litigieux de ce secteur europeen)* etc.

Toate aceste lucrări, care sunt de o covârşitoare actualitate şi importanţă pentru elementul nostru ameninţat cu pierderea în scurt timp, dacă nu se iau măsuri urgente de protecţie, atestă cât de mult îl preocupa soarta disperată a fraţilor săi din Peninsula Balcanică, supuşi unui adevărat etnocid nu numai în statele cu regim comunist, dar şi în Grecia pretins democrată, care se făleşte cu moştenirea anticei Ellade, patria democraţiei. De altfel, toate manuscrisele lui Constantin Papanace referitoare la problema aromână sunt atât de interesante, bine documentate, scrise judicios şi obiectiv şi, pe deasupra, solid argumentate, încât merită să fie publicate integral.

Debutul în România s'a făcut anul trecut când a apărut la Editura *Brumar* din Timişoara, lucrarea cu caracter politic şi sociologic, *"Spre o democraţie social creştină"*, consacrată problematicei legionare. Cartea s'a bucurat de un mare succes, îmbogăţind doctrina legionară. Acum se află în curs de apariţie la aceeaşi editură, *"Geneza şi evoluţia conştiinţei la Macedo-Români"*, o lucrare cu caracter istoric şi critic, de vastă erudiţie, consacrată problematicii macedo-române. Această carte are o valoare imensă şi ea va deveni o carte de referinţă, egală dacă nu chiar superioară studiilor consacrate acestei probleme de numeroşi cercetători străini şi români, savanţi prestigioşi ca G. Weigand, Tomaschek, şi academicienii români George Murnu (Vlahia Mare) şi Theodor Capidan (Macedo-Românii). Din tot ce am cercetat până acum în imensa lui arhivă, această lucrare pare a fi opera fundamentală asupra problemei aromâne.

Iată de ce evocarea acestei figuri ilustre a Românilor macedoneni, la zece ani dela trecerea lui în veşnicie, am socotit-o nu numai ca o simplă datorie de pioasă aducere aminte şi de recunoştinţă, dar, în împrejurările actuale, şi necesară şi extrem de utilă pentru toţi cei care gândesc şi simt româneşte.

DESLOGOSIZAREA FIINŢEI UMANE

Urmare din pag. 9

Înţeleg dezamăgirea lui Camilian Demetrescu. A întâlnit *"Marea absenţă"*, a sesizat o *"criză a culturii spirituale."* Dar unde? La intelectualii care s'au rupt de *"Biserica ţăranilor"* pentrucă la modă era *"modernismul"* de a fi ateu, agnostic, gnostic, transcendentalist, bahaist, pe scurt orice pentru a dovedi că eşti *"străin"*. Intelectualitatea, la care se referă Camilian Demetrescu, nu constituie un pericol pentru ***destinul*** şi ***destinaţia*** neamului. Neamul e candela dela Putna care nu s'a stins ori cât au încercat tot felul de *"străini"* să o şteargă de pe faţa pamântului cu Putnă cu tot.

Pământul românesc este ***patria***, însemnând ţară a lui *"patres"*, cei care au *"plecat la cer"* şi ne-au lăsat-o ca ***moştenire*** a cerului de a descoperi ***Împărăţia Cerurilor***.

Idealul conducătorului de neam nu era regele ce îşi trăgea coroana pe cap, ci sfântul care în numele neamului o dăruieşte lui Hristos.

Nu vreau să fiu înţeles greşit. Eu nu neg absolut nimic din admirabila apologie a lui Camilian Demetrescu şi chirurgicalele argumente de disecţie a unor idei-cadavre, ci doar să-i inspir încredere şi optimism pe care numai Biserica poate să ni le ofere. Zice psalmistul: *"Nu vă nădăjduiţi în boieri, în fiii oamenilor, întru care nu este mântuirea."* În alte cuvinte, apa trece, pietrele rămân.

Am fi complet greşiţi şi orbi dacă nu am vedea pericolul de spiritualitate *"laică"*, spiritualitate fără ***suflare***, care ne ameninţă şi ale căror simptome de ebola pe care le sesizează Camilian Demetrescu printr'un diagnostic precis.

Să luăm un exemplu dintre cărturarii pe care să-i urmeze neamul. Constantin Noica a format o întreagă şcoală de ucenici dintre cele mai subţiri condeie. Ca o mărturisire, şi eu am fost vrăjit de maestru, dar era ceva care mă reţinea să mă declar noician. Cât de frumos vorbeşte despre *"rost"*, *"rostuire"*, *"rostire românească"*, dar aşteptam curajul, după docta analiză a lui *"în + spre"* (în spre ce?) ca filosof să mă ducă la Logosul - Hristos, după cum un poet ca Paul Claudel m'a luat de mână şi m'a dus până la *"Un poet în faţa Crucii"*. La fel Péguy ori Thomas Merton.

Acum încep să-mi dau seama de acel ceva ce mă inhiba de a deveni noician. Undeva Noica mă lăsa suspendat în aer. Cei care au avut acces la tot ce a scris comentează precum Demetrescu: *"Jurnalul" dela Păltiniş exercită fără îndoială o vrajă. Dar vraja e lucidă, pentru mine. Mă fascinează şi mă pune în alarmă. Neavând de ce să mă autocenzurez, mărturisesc că citindu-l, mi-a sărit în minte ca o lăcustă, trimiterea lui Powels din "Le matin des magiciens", la grupul "Thule" dela începuturile nazismului, care cultiva în cenaclu ermetic lecturi sistematice din Platon. Mereu acelaşi Platon (drag lui Noica) cu a sa **Politeia**, arhetipul republicii **Utopia** reluată de Thomas Moore în renaştere. Recitind-o, nu poţi să nu ai fiorul de gheaţă al asocierii cu acel nazism avant la lettre care triumfase în Sparta şi la care trăgea cu ochiul tânărul Platon. Chiar de el aveam nevoie sub dictatură? Să nu fi înţeles filosoful nostru că **Politeia** era modelul de bază al utopiilor totalitare?"*

In prefaţa *"Jurnalului dela Păltiniş"* Noica precizează că: *"Paginile ce urmează pot fi înţelese drept un model laic al tipului de căutare care se petrece pe baza unei prealabile găsiri."* În acest context Camilian Demetrescu observă, cu bună dreptate, că în *"sistemul de aşteptări"* nu este loc pentru Dumnezeu, pentrucă nu *"găsirea"* lui Dumnezeu înlăuntrul nostru contează ca rost al căutării, ci *"iniţierea culturală"*, adică o emancipare spre Absolut prin conceptele culturii.

Pentru Noica, dintre cele nouă muze ale Grecilor, cea mai importantă e Mnemosyne (care *"îţi aminteşte ceea nu ai ştiut niciodată"*, concept platonic car se referă la ***experienţa preuranică*** a spiritului înainte de întrupare.) Ea te vindecă, eu aş zice te tămăduieşte, fiind cultura însăşi dându-ţi ***uitarea cea bună*** a eului individual. Demetrescu ar fi de acord cu această terapie prin care cultura te poate tămădui prin uitare, dar cu o condiţie esenţială, ca aceasta să nu fie o evadare din realitatea ousianică a vieţii dar pentru Noica *"vindecarea înseamnă ieşirea din viaţa simplă, evadarea din etic, din "bunătatea prostească" a moralei creştine, care te pierde, înseamnă dorinţa de salvare absolut separat de ceilalţi. O formă de Nirvana a conceptelor pure, de misticism al raţiunii, diametral opus ideii de Paradis creştin, care este o împlinire etică."*

Creştinismul ca spiritualitate atacă imensele cetăţi ale întrebărilor fără de răspuns: ce este omul, de unde vine şi unde merge, ce este viaţa, ce este moartea, există un *"dincolo"*, ce este răul, ce este binele, ce e suferinţa?

După ce Noica ne pune la colţ pe toţi cei care asociem ***spiritualitatea*** cu ***sufletul*** sau ***Suflarea*** Spiritului rusalin ne ameţeşte cu *"modelul laic"* al *"tipului de căutare"*. Şi de aici începe ridicolul omului care cu rea credinţă ocoleşte filosofic Adevărul. Parcă nu-mi vine să cred că un Noica, marele Noica, să se exprime aşa de cinic. *"Suferinţa nu interesează filosofia... Bunătatea există în ordinea sufletului... Filosofia nu se ocupă de tot ce există ci numai de ceea ce **este** cu adevărat... Dacă vin cu binefăcătorism termin prin a nu mai salva individualul... Indiferenţa mântuirii generale e de fapt un imens dispreţ; ea ofensează umanitatea, lăsând-o în colcăitul ei nediferenţiat. Religia care se ocupă de **oricine**... nu va arăta niciodată cine este şi cine nu este om..."* (apud Camilian Demetrescu, p.56).

Şi exemplele se pot continua. Tocmai de aceea eseul lui Camilian Demetrescu trebue nu numai citit, ci studiat cu creionul în mână. Pentrucă exemplele aduse vorbesc de o deslogosizare a fiinţei umane ca izgonire a omului din fiinţialul teandric.

Dumitru ICHIM

NĂSTASE PÂRLEA
1911 - 1995

Soţia Georgeta, copiii Lidia şi Silviu împreună cu întreaga familie, anunţă îndureraţi stingerea din viaţă a celui care a fost un soţ şi tată exemplar şi un adevărat patriot anticomunist român.